

Hospital Universitari
MútuaTerrassa

Laboratori Anàlisis Clíniques

Guia Unitat Docent

GUIA UNITAT DOCENT LABORATORI ANÀLISIS CLÍNIQUES

Directora Catlab: Imma Caballé Martín

Tutora: Eva Guillén Campuzano

Centre: Hospital Universitari Mútua Terrassa

Data darrera revisió: 2017

Índex

1. Carta de benvinguda.....	4
2. Descripció del laboratori d'Anàlisis Clíniques.....	5
3. Organització dels laboratoris.....	7
4. Activitat assistencial	8
5. Activitat docent	8
6. Activitat d'investigació.....	9
7. Programa/pla de rotacions.....	13

1. Carta de benvinguda

Benvingut/da al Servei d'Anàlisis Clíniques.

Et donem la benvinguda en nom de tot el personal del Laboratori d'Anàlisis Clíniques. És per a nosaltres una gran satisfacció poder comptar amb la teva col·laboració durant tot el teu període de formació.

A partir d'ara, passes a formar part d'un equip de facultatius que s'esforçarà perquè rebis la millor formació. **El nostre principal objectiu és el teu aprenentatge.** Ajuda'ns a fer-ho possible amb la **dedicació** i l'**interès** necessaris. Pensa que quatre anys passen volant: **esforça't!**

Comences una etapa fonamental de la teva vida en relació amb la formació professional en aquest laboratori, que t'ha de permetre adquirir els coneixements i habilitats propis de l'especialitat per aconseguir desenvolupar-te com a especialista.

Desitgem que la teva estada amb nosaltres sigui el més profitosa possible i que aconseguis les fites que t'has proposat.

Ben cordialment,

Dra. Imma Caballé Martín
Directora del Laboratori

Dra. Eva Guillén Campuzano
Tutora

2. Descripció del laboratori d'Anàlisis Clíniques

El Laboratori d'Anàlisis Clíniques Catlab està format per 4 laboratoris: un laboratori central situat al Parc Logístic de Salut (a Viladecavalls) i tres laboratoris hospitalaris, un a l'Hospital Universitari Mútua Terrassa (HUMT), un altre a l'Hospital de Terrassa (Consorti Sanitari de Terrassa, CST) i l'altre a Fundació Hospital Sant Joan de Déu de Martorell (FHSJDM). Veure www.catlab.cat

Laboratori Catlab Viladecavalls

Planta 2, Parc Logístic de Salut

C. de la Ciència, 2

08232 Viladecavalls - Terrassa (Barcelona)

Tel.: 93 748 56 00

Fax: 93 748 56 10

Horari: De dilluns a divendres, de 8 a 20 h

Laboratori Hospitalari HUMT

Planta -1, edifici A, Hospital Universitari Mútua Terrassa

Pl. del Dr. Robert, 5

08221 Terrassa (Barcelona)

Tel.: 93 736 50 50 (ext. 19401, 19402 i 19406)

Fax: 93 736 50 48

Horari: 24 h, 365 dies l'any

Laboratori Hospitalari CST

Planta 0, Hospital de Terrassa

Ctra. de Torrebonica, s/n

08227 Terrassa (Barcelona)

Tel.: 93 700 36 55

Fax: 93 731 90 45

Horari: 24 h, 365 dies l'any

Laboratori Hospitalari HSJDM

Planta 0, Hospital Sant Joan de Déu de Martorell

Av. Mancomunitats Comarcals 1-3

08760 Martorell (Barcelona)

Tel.: 93 774 20 20

Fax: 93 774 82 31

Horari: 24 h, 365 dies l'any

Àrees de cada laboratori**Laboratori de Viladecavalls: 2.000 m²**

- Recepció
- Àrea administrativa i secretaria
- Diferents àrees de coneixement (Extraanalítica, Bioquímica, Hematologia, Biologia Molecular, Immunologia, Citogenètica, Citometria, Microbiologia)
- Despatxos
- Manteniment
- Informàtica

Laboratori Hospitalari HUMT: 169 m²

- Recepció de mostres
- Administració i secretaria
- Laboratori d'Urgències (Bioquímica, Hematologia, Coagulació)
- Microbiologia
- Despatx
- Magatzem

Laboratori Hospitalari CST: 203 m²

- Àrea d'obtenció de mostres
- Recepció de mostres
- Administració i secretaria
- Laboratori d'Urgències (Bioquímica, Hematologia, Coagulació)
- Microbiologia
- Dipòsit de sang
- Despatx
- Magatzem
- Sala per al personal

Laboratori Hospitalari FHSJDM: 171m²

- Recepció de mostres
- Laboratori d'Urgències (Bioquímica, Hematologia, Coagulació)
- Microbiologia
- Dipòsit de sang
- Despatx
- Magatzem

El Laboratori de Viladecavalls disposa d'una sala per a reunions i d'una sala polivalent amb mitjans audiovisuals.

Es poden utilitzar les biblioteques dels tres hospitals.

El Laboratori d'Anàlisis Clíniques disposa d'un Sistema de Gestió de la Qualitat conforme a les normatives internacionals (UNE-EN ISO 9001, UNE-EN ISO 15189).

3. Organització dels laboratoris

L'equip de treball dels laboratoris està format per facultatius, infermers/eres, tècnics de laboratori, un informàtic, administratius i un tècnic de manteniment.

Laboratori de Viladecavalls

- Imma Caballé: directora del Laboratori d'Anàlisis Clíniques Catlab

Facultatius:

- Nuria Barba: Extraanalítica
- Liboria López: Qualitat
- Eva Guillén, Mireia Ballbé, Catrina Colomé, Mercè Forrellat: Bioquímica
- Teresa Villalba, Nerea Ramos; Jorge Medina: Hematologia
- Paco Pujalte; Lola Alegre, Sandra Calabuig: Immunologia
- Pepa Pérez, Emma Padilla, Eva Cuchí, Rosa Rubio: Microbiologia
- Judith Vidal: Citometria de Fluxe
- Emma Triviño, María Jiménez; Mre Antonia Garrido: Citogenètica
- Ester Picó; Jordi Roigé; Àngels Ramos: Biologia Molecular
- Xavi Martínez Ollé: Sistemes d'Informació i Qualitat

Laboratori Hospitalari HUMT

Facultatius:

- Paloma Salas: Laboratori d'Urgències
- Mariona Xercavins, Eva Cuchí: Microbiología

Laboratori Hospitalari CST

Facultatiu:

- Marta Buxeda: Laboratori d'Urgències
- Judith Lucena: Microbiologia

Laboratori Hospitalari FHSJDM

Facultatiu:

- Lluïsa Juan: Laboratori d'Urgències
- Asun Gasós: Microbiologia

4. Activitat assistencial

L'activitat assistencial del Laboratori d'Anàlisis Clíniques Catlab en xifres durant l'any 2011 va ser la següent:

		2016
Laboratori de Viladecavalls	Peticions/determinacions	646.285/ 6.573.011
Laboratori Hospitalari HUMT	Peticions/determinacions	148.624 / 789.196
Laboratori Hospitalari CST	Peticions/determinacions	97.574 / 714.383
Laboratori Hospitalari FHSJDM	Peticions/determinacions	45.556 / 318.838

5. Activitat docent

El Laboratori participa en:

- Sessions internes
- Sessions conjuntes: Microbiologia amb el Servei de Medicina Interna dels dos hospitals
- Assistència de manera esporàdica a algunes sessions
  - Laboratori d'Urgències en les sessions del Servei d'Urgències
  - Citogenètica en les sessions de Perinatologia, Ginecologia i Pediatria
- Sessions bibliogràfiques de Microbiologia
- Comitès/Comissions
  - Laboratori d'Urgències: Comitè de Seguretat del Pacient, Comissió de tutors.
  - Microbiologia: Comitè d'Infeccions Hospitalàries, Comitè d'Infeccions d'Ortopèdia
  - Citometria: Comitè de TASP amb Hematologia Clínica i el Banc de Sang i Teixits, Comitè de Ganglis amb Anatomia Patològica

- Hematologia: Comitè de Transfusions del CST, Comitè de Transplantament de Progenitors Hematopoètics de l'HUMT, Comitè d'Investigació de l'HUMT)

Residents d'altres especialitats, com ara Hematologia Clínica i Immunologia, reben formació dins del seu programa de rotacions en el Laboratori.

6. Activitat d'investigació

El Laboratori d'Anàlisis Clíniques col·labora amb diverses línies d'investigació:

- Biologia Molecular

- Repetitive extragenic palindrome pcr (rep-pcr) in the diagnosis of coagulase-negative staphylococci (*cns*) infection in orthopaedic surgery.

G.Muñoz 1,6, E. Cuchí 2, J. Roigé 2, L. Gómez 1, A. Jaén 3, A. Matamala 1, J. Pérez 2, ML Pedro-Botet 4,6 J. Capdevila 5,6.

1Hospital Universitari Mutua Terrassa; 2 CATLAB; 3 Fundació per la Recerca Mutua Terrassa. 4Hospital Germans Trias i Pujol 5 Consorci Sanitari Maresme; Universitat Autònoma Barcelona; 6 Departament de Medicina. Universitat Autònoma de Barcelona.

- Bioquímica

- Beca de la Fundació Marató de TV3

Project: [758/U/2013]

Prediction of advanced colonic neoplasm in symptomatic patients by an immunochemical faecal test for occult blood and patient consultation questionnaire and scoring system: a prospectice multicentre study.

- Citometria de Flujo

Participa amb el Servei de Digestiu del HUMT en:

- Estudios de la enfermedad celíaca per Citometría de Flux.

- Extraanalítica

Participa a la part preanalítica de:

- Beca de la Fundació Marató de TV3

Project: [758/U/2013]

- Prediction of advanced colonic neoplasm in symptomatic patients by an immunochemical faecal test for occult blood and patient consultation questionnaire and scoring system: a prospectice multicentre study.

- Proposta de projecte per la convocatòria d'ajuts a la recerca RecerCaixa

2010. L'OBESITAT: Els pèptids en la ingesta i el sistema del reforç obesity: peptides in food ingestion and brain reward system

Centre de Recerca: Universitat de Barcelona

Investigador principal: María Ángeles Jurado Luque

- Assaig clínic: ¿Antivirales para el tratamiento de enfermedades con síntomas gripales?

Codi de protocol: Alic4e

Codi CEIC: AC 16/005

Códi EudraCT: 2014-004471-23

Financiació: EU Framework 7 Project "Platform For European Preparedness Against (Re)emerging Epidemics, Work Package 4).

- Immunologia

- Estudi de la malaltia celíaca.

- Microbiologia

- Estudio observacional, prospectivo y multicéntrico en Cuidados Intensivos para evaluar la fiabilidad diagnóstica de la PCR (reacción en cadena de la polimerasa) en pacientes en tratamiento antifúngico empírico por sospecha de candidiasis invasiva.

- Estudio para determinar la eficacia y seguridad del concentrado de IgM BT086 como tratamiento complementario en casos de neumonía grave adquirida en la comunidad.

- Estudio observacional multicéntrico que recoge información sobre todos aquellos pacientes que son ingresados por neumonía comunitaria en Cuidados Intensivos durante los 14 días estipulados por el estudio.

- Estudio de un día (00.00h-24:00h) observacional que recoge aquellos pacientes que ingresan en urgencias o UCI con sepsis severa o shock séptico.

- Estudio para determinar la eficacia, seguridad y tolerabilidad de Ceftazidima-Avibactam (CAZ-AVI) versus Meropenem en el tratamiento de la neumonía nosocomial, incluyendo la neumonía asociada a ventilación mecánica en adultos hospitalizados.

- Estudio de validación de un biomarcador plasmático para el diagnóstico precoz de bacteriemia en la práctica clínica hospitalaria.

- Proyecto que se estudia a los pacientes hospitalizados con neumonía con especial énfasis en la causada por *S. pneumoniae* invasiva.

- Estudio observacional que recoge información de aquellos pacientes hospitalizados por neumonía comunitaria.

- Estudio que evalúa la eficacia y la seguridad de la Amikacina nebulizada versus placebo como terapia adjunta en pacientes intubados con neumonía gram negativa.
- Estudio que compara la eficacia y la seguridad de la colistina iv con meropenem iv en el tratamiento empírico de la neumonía asociada a la ventilación mecánica.
- Estudio multicéntrico para comparar la eficacia y la seguridad de CXA-201 intravenoso con la de meropenem en infecciones intraabdominales complicadas.
- Estudio de fase III, multicéntrico, aleatorizado, doble ciego y comparativo, para evaluar la eficacia y la seguridad de Ceftarolina fosamilo (600 mg cada 8 horas) frente a Vancomicina más aztreonam en el tratamiento de pacientes con infecciones bacterianas complicadas de piel y tejidos blandos con signos de respuesta inflamatoria sistémica o enfermedades concomitantes subyacente.
- Estudio de fase III, comparativo, aleatorizado, multicéntrico, doble ciego, con doble simulación de grupos paralelos para determinar la eficacia, la seguridad y la tolerabilidad de Ceftazidima-Avibactam (CAZ-AVI, anteriormente CAZ104) frente a Doripenem, seguidos del tratamiento oral adecuado, en el tratamiento de las infecciones urinarias complicadas, incluida la pielonefritis aguda, causadas por un patógeno gramnegativo en adultos hospitalizados.
- Estudio comparativo fase III, aleatorizado, multicéntrico, doble ciego, con doble simulación de grupos paralelos para determinar la eficacia, la seguridad y la tolerabilidad de Ceftazidima-Avibactam (CAZ104) más Metronidazol frente a Meropenem en el tratamiento de infecciones intraabdominales complicadas (IIAc) en adultos hospitalizados.
- Estudio aleatorizado, multicéntrico que compara la eficacia de la combinación de Daptomicina y Fosfomicina frente a Daptomicina en monoterapia para el tratamiento de la bacteriemia por *Staphylococcus aureus* resistente a la Meticilina en pacientes hospitalizados (BACSARM).
- Estudio comparativo fase III, aleatorizado, multicéntrico, doble ciego para evaluar la eficacia y seguridad Solitromicina, de endovenosa a oral, y Moxifloxacino en pacientes adultos con neumonía bacteriana adquirida en la comunidad.
- Ensayo clínico aleatorizado, multicéntrico, abierto, Fase III, para evaluar la eficacia de Fosfomicina vs Meropenem en tratamiento dirigido de la infección urinaria bacteriémica por *Escherichia Coli* productor de Betalactamasas de espectro extendido.
- Estudio de fase III aleatorizado, doble ciego y controlado con placebo, de la eficacia, la seguridad y la tolerabilidad de una sola infusión de MK-6072 (anticuerpo monoclonal humano contra la toxina B de *C. difficile*) y MK-3415A (anticuerpos

monoclonales humanos contra las toxinas A y B de *C. difficile*) en pacientes sometidos a tratamiento antibiótico por infección por *C. difficile* (MODIFY II).

- Mejora en el diagnóstico de la neumonía neumocócica mediante la determinación de la carga bacteriana con rtPCR cuantitativa del gen *lytA* de *S. pneumoniae* en sangre. FISS 2014
- Resistencia Zero.
- Estudio descriptivo sobre la prevalencia de la bacteriuria asintomática en el paciente hematológico de alto riesgo con mielosupresión.
- Plasmonic-based autOmedated lab-on-chip SEnsor for the rapid In-situ Detection of *Legionella*". The EU Framwork Programme for Research and Innovation. Horizon 2020.
- Estudio multicéntrico prospectivo para comparar dos estrategias quirúrgicas: recambio en un tiempo versus dos tiempos en la infección crónica de una prótesis de cadera. Hospital Clínic de Barcelona. FISS PI14/00615. 2014 . Tres años.2014/2017.
- Streptococcus agalactiae*: caracterización molecular de su virulencia y resistencia y su aplicación al diagnóstico precoz de la infección perinatal. Hospital Clínic de Barcelona. FISS PI13. Tres años. 2014/2017.
- Xarxa sentinella de vigilància de les resistències antibiòtiques del Gonococ a Catalunya. (ViRAG-Cat).
- Estudio observacional de la infección tuberculosa en niños VFR (visiting friends and relatives) que viajan a países con elevada incidencia de tuberculosis. Exp PI16/00314. 2017/2020.

Els laboratoris d'urgències participen en els estudis que es realitzen en cadascun dels hospitals donant suport en la fase preanalítica, analítica i postanalítica.

7. Programa/pla de rotacions

Amb l'objectiu d'adquirir els coneixements i habilitats necessaris per a la formació d'especialistes en Anàlisis Clíniques, el programa dels residents combina l'activitat assistencial diària amb activitats docents i d'investigació.

El pla formatiu dels especialistes en Anàlisis Clíniques està estructurat en onze rotacions. Aquest pla es pot veure subjecte a modificacions, d'acord amb el nivell de coneixements i habilitats adquirit.

L'avaluació serà continuada i es valoraran les activitats del pla de formació, les activitats docents i d'investigació i l'assistència a cursos.

El resident portarà un dossier electrònic o "porta foli" on quedarà registrat el resum de cada rotació, les activitats docents i investigadores i l'assistència a cursos i congressos.

Programa docent del Laboratori d'Anàlisis Clíniques

Quan arriba un resident de primer any, després de presentar-lo al personal del Laboratori, se li lliuren l'itinerari formatiu, la Guia del Laboratori d'Anàlisis Clíniques i la Guia d'Acollida de Catlab.

Rotació 1: Laboratori d'Urgències

Durada: 6 mesos

Objectius competencials

El Laboratori d'Urgències està situat a l'hospital i funciona amb independència del laboratori on s'analitzen mostres programades, però està integrat a Catlab. Aquest laboratori té un personal propi i un sistema informàtic i uns analitzadors que funcionen les 24 hores del dia els 365 dies de l'any.

L'objectiu d'aquesta rotació és que el resident conegui el funcionament del Laboratori d'Urgències i adquireixi els coneixements necessaris per a les tasques que realitzarà quan comenci a fer guàrdies.

Durant aquest període, i amb l'objectiu de facilitar la interpretació de hemogrames, identificació de tipus cel·lulars per microscòpia i indicació i valoració de proves de coagulació, es realitzarà una "minirotació" de 1-2 setmanes al departament d'Hematologia del laboratori de Viladecavalls.

A més s'adquiriran coneixements en el departament de Microbiologia hospitalària de les tècniques urgents de microbiologia, microscòpia microbiològica:

- Tinció de Gram de tot tipus de mostres, urgents i no urgents, i principalment en líquids biològics estèrils (LCR, pleural i ascític)
- Tinció de Ziehl Neelsen per a diagnòstic de la tuberculosi bacil·lífera
- Proves ràpides de immunocromatografia, ELFA
- Proves urgents de Biologia Molecular
- Coneixement adequat de la fisiologia i la fisiopatologia, i dels canvis bioquímics i hematològics que es produeixen en les malalties més freqüents que són motiu de consulta al servei d'Urgències.
- Coneixement profund sobre l'obtenció de les mostres necessàries per a les anàlisis urgents, incloent-hi: tipus de contenidor primari i secundari, condicions específiques de preparació del pacient, d'obtenció, identificació, conservació i transport de la mostra, i del tractament preanalític (centrifugació, al·lquotatge, etc.).
- Coneixement dels diversos sistemes de mesura per a les anàlisis urgents, incloent-hi: reactius utilitzats, procediments de calibratge, funcionament i manteniment dels analitzadors i resolució d'averies o problemes habituals en els instruments.
- Estudi pel Laboratori de diferents líquids biològics (cefaloraquidi, pleural, ascític, amniòtic, sinovial, orina).
- Aportació del Laboratori al monitoratge de fàrmacs i drogues d'abús. Mètodes de determinació.
- Coneixement dels marcadors cardíacs. Mètodes de mesura.
- Estudi de l'embaràs i la funció fetal. Maduresa pulmonar: estudi del líquid amniòtic. marcadors de risc. Coneixement de la utilització i interpretació dels documents que recullen els procediments analítics: protocols normalitzats de treball, instruccions de treball d'anàlisis, instruments i processos, registres d'incidències, registres de reactius, controls i calibradors, comunicació de resultats als sol·licitants, etc.
- Coneixement dels sistemes de control de qualitat per a les anàlisis urgents: materials, criteris d'acceptació, presa de decisions en funció dels resultats dels materials de control, interpretació dels programes de control de qualitat.
- Coneixement adequat dels sistemes informàtics utilitzats al Laboratori d'Urgències.
- Coneixement del catàleg de prestacions per a les proves urgents i dels circuits que s'han de seguir per a la derivació de proves a altres laboratoris (propis o externs).

Metodologia

- Estar capacitats per a la transmissió d'informació semiològica o analítica relativa a anàlisis urgents a altres facultatius en formació, facultatius clínics i personal tècnic de laboratori, a través d'informes de laboratori o de la comunicació directa. Inclou, entre altres capacitats: informar adequadament dels resultats d'alarma o crítics, sol·licitar o donar informació addicional sobre mostres o pacients, respondre adequadament a les consultes fetes per facultatius clínics.
- Estar capacitats per a la resolució de problemes administratius o preanalítics relacionats amb les mostres urgents.
- Estar capacitats per a la resolució de problemes informàtics relacionats amb les mostres urgents.
- Estar capacitats per al suport o assessorament al personal del laboratori en la realització dels processos de manteniment preventiu dels instruments i equips del Laboratori

d'Urgències; estar capacitat per resoldre problemes relacionats amb el mal funcionament d'aquests instruments.

- Estar capacitat per a la resolució de problemes derivats de la falta o mal funcionament dels reactius o materials utilitzats per a la realització de les anàlisis urgents.
- Conèixer els procediments d'actuació que cal seguir davant incidents o riscos relacionats amb la seguretat dels treballadors i la resta del personal del laboratori (contacte amb materials biològics contaminants, peces mòbils, etc.). Saber a qui s'han de derivar aquests casos.
- Conèixer l'organització del personal del Laboratori d'Urgències, els torns, les tasques dels diferents llocs de treball, etc. Saber a qui s'han de comunicar i derivar les absències de personal.

Rotació 2: Servei d'Urgències de l'Hospital Universitari Mútua Terrassa

Durada: 1 mes (horari parcial combinat amb la rotació del Laboratorio d'Urgències).

Objectius competencials

L'objectiu d'aquesta rotació és que el resident entri en contacte directe amb els sol·licitants de les proves urgents (Servei d'Urgències), per tal de conèixer diferents aspectes i poder donar un millor servei quan es trobi treballant al laboratori.

Metodologia

- Conèixer i comentar amb el facultatiu clínic o el personal d'infermeria:
  - Protocols, proves, etc., en l'atenció urgent al malalt
  - Prioritat de les proves davant del malalt
  - Problemes per a l'obtenció de mostres (vies, catèters, drenatges, etc.)
  - Formació, maneig i control d'anàlisis prop del pacient
  - Interpretació de resultats

La supervisió d'aquesta rotació estarà a càrrec del facultatiu clínic d'aquest servei.

Rotació 3: Extraanalítica

Durada: 1 mes

Objectius competencials

L'objectiu d'aquesta rotació és que el resident conegui l'àrea d'Extraanalítica.

- Conèixer la qualitat a Extraanalítica. Control d'incidències, no-conformitats, queixes, reclamacions.
- Organització i gestió a Extraanalítica.
- Automatització de l'extraanalítica.
- Planificació de circuits (amb altres laboratoris, punts d'extracció, etc.).

Metodologia

- Gestionar incidències, no-conformitats i queixes.
- Participar en totes les tasques de l'àrea d'Extraanalítica.
- Assistir a les reunions que es facin amb centres d'extraccions i hospitals.
- Revisar la documentació de qualitat de l'àrea.
- Planificar accions de millora dins del programa de qualitat de l'àrea.

Rotació 4: Bioquímica Clínica

Durada: 7 mesos

Objectius competencials

- Estudi de la funció renal. Filtrat glomerular, aclariment de metabòlits.
- Estudi de la funció hepàtica. Excreció, metabolisme, síntesi.
- Fisiopatologia òssia.
- Fisiologia del tracte digestiu i pàncrees.
- Fisiopatologia del metabolisme del hidrats de carboni. Diabetis mellitus.
- Metabolisme de lípids
- Exploració de la funció muscular.
- Metabolisme del ferro. Hemoglobina, biosíntesis del grup Hemo. Porfíries.
- Fisiopatologia endocrina.
- Estudi de la funció gonadal. Proves analítiques funcionals per al seu diagnòstic. Utilitat dels procediments de laboratori com a suport per a l'estudi de la fertilitat, l'esterilitat i els procediments de reproducció assistida.
- Estudi de l'embaràs i la funció fetal. Maduresa pulmonar fetal: estudi del líquid amniòtic. Marcadors de risc.
- Mètodes de laboratori per a l'estudi del creixement i del procés de l'envelliment.
- Oncologia mèdica. Alteracions bioquímiques. Marcadors tumorals.
- Estudi del semen. Estudis d'esterilitat i postvasectomia.
- Trastorns del metabolisme intermediari: aminoacidopaties, acidúries orgàniques i malalties mitocondrials. Diagnòstic pel Laboratori.
- Malalties lisosomals i peroxisomals. Diagnòstic bioquímic.
- Concepte actual de la patologia molecular: malalties i mètodes.
- Genòmica, proteòmica, bioinformàtica. Aplicacions assistencials.
- Fluorimetria, espectroscòpia d'absorció atòmica, fotometria de flama, espectrometria de masses, polarimetria, coulombimetria i amperometria.
- Mètodes de separació: electroforesi, cromatografia, tècniques híbrides: ICP-masses, gasos-masses i líquids-masses.
- Mètodes electroquímics. Potenciometria amb elèctrodes selectius, coulombimetria i amperometria.
- Mètodes espectroscòpics.

Metodologia

- Revisió de la documentació de l'àrea.
- Gestió de reactius i material.
- Fonaments teòrics de la instrumentació de l'àrea.
- Manteniment preventiu i correctiu dels analitzadors.
- Coneixement pràctic del processament de mostres.
- Participació en la resolució de problemes tècnics en els analitzadors.
- Interpretació de les dades dels controls de qualitat.
- Interpretació i validació de resultats.
- Valors crítics.
- Comunicació amb els clínics.
- Assistència a les reunions de treball.
- Gestió d'incidències, no-conformitats i accions correctives i de millora.
- Planificació d'accions de millora.
- Participació en l'elaboració d'informes per a la revisió del sistema de qualitat.
- Preparació de sessions.

Està establerta una rotació externa, d'una durada aproximada de un mes, al Laboratori de Metabolopaties de l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona.

Rotació 5: Hematologia i Hemostàsia

Durada: 8 mesos

Objectius competencials

L'objectiu d'aquesta rotació és que el resident conegui el funcionament de la secció d'Hematologia i Hemostàsia i adquireixi els coneixements necessaris per a l'avaluació del sistema hemopoètic, la repercussió a l'hemograma de diverses malalties sistèmiques, l'orientació i el diagnòstic de malalties hematològiques, així com els fonaments de l'hemostàsia i la valoració del risc hemorràgic i trombòtic.

- Coneixement adequat de la fisiologia i la fisiopatologia, i dels canvis hematològics que es produeixen en les malalties més freqüents.
- Coneixement sobre l'obtenció, conservació i processament de les mostres necessàries per a les anàlisis d'hematologia i hemostàsia: tipus de contenidor primari i secundari, condicions específiques de preparació del pacient, d'obtenció, identificació, conservació i transport de la mostra, i del tractament preanalític (centrifugació, alíquotació, etc.).
- Coneixement de les diferents incidències preanalítiques que poden alterar els resultats de les proves o influir-hi.
- Coneixement dels diversos sistemes de mesura per a les anàlisis, incloent-hi: reactius utilitzats, procediments de calibratge, funcionament i manteniment dels analitzadors i resolució d'avaries o problemes habituals en els instruments.
- Pràctica de frotis de sang, tinció i identificació dels diferents tipus cel·lulars. Mètodes manuals i automatitzats.

- Interpretació dels resultats de l'hemograma normal i les alteracions associades a diverses malalties sistèmiques (renals, hepàtiques, digestives, infeccioses, etc.).
- Criteris de validació i de revisió microscòpica de les mostres de sang.
- Orientació i diagnòstic de síndromes anèmiques.
- Cribratge i estudi d'hemoglobinopaties.
- Orientació i diagnòstic de malalties oncohematològiques. Diagnòstic integral de aquestes malalties amb el departament de Citometria de Flux i Citogenètica.
- Orientació i estudi d'alteracions del sistema plaquetari.
- Coneixement de la utilització i interpretació dels documents que recullen els procediments analítics: protocols normalitzats de treball, instruccions de treball d'anàlisis, instruments i processos, registres d'incidències, registres de reactius, controls i calibradors, comunicació de resultats als sol·licitants, etc.
- Coneixement de la significació de la determinació de la HbA1c per al diagnòstic i control de la diabetis, metodologia d'anàlisis, validació.
- Valoració i interpretació de les proves de coagulació.
- Coneixement de les alteracions secundàries en diverses situacions i malalties.
- Coneixement de les diferents tècniques per a l'estudi dels riscos hemorràgic i trombòtic.
- Coneixement del concepte d'anticoagulació, els diversos anticoagulants i els mètodes de control.
- Coneixements d'immunohematologia: tipatge de grup sanguini, test de Coombs directe i indirecte, identificació i titulació d'anticossos irregulars.
- Coneixement dels sistemes de control de qualitat per a les anàlisis.
- Coneixement adequat dels sistemes informàtics utilitzats al Laboratori.
- Coneixement dels valors d'alerta o crítics i la forma de comunicar.

Metodologia

- Estudi teòric de temes relacionats amb la rotació.
- Aprenentatge del funcionament dels analitzadors i realització de les tècniques.
- Treball en equip amb els tècnics de la secció i de manera tutelada amb els facultatius.
- Estudi, crítica i aplicació dels criteris de validació, de revisió de fórmules i d'alerta. Aplicació progressiva, amb augment gradual de responsabilitat en la validació dels resultats.
- Revisió al microscopi (òptic o digital) de múltiples frotis sanguinis per tal de reconèixer els diferents tipus cel·lulars normals i patològics (de les patologies més freqüents).
- Dosificació dels anticoagulants orals.
- Assistència al dipòsit de sang del Laboratori d'Urgències de CST (proves de compatibilitat).
- Assistència al Banc de Sang (obtenció i tractament d'hemoderivats).
- Estar capacitats per a la transmissió d'informació semiològica o analítica relativa a anàlisis d'hematologia i hemostàsia a altres facultatius en formació, facultatius clínics i personal tècnic de laboratori. Inclou, entre altres capacitats: informar adequadament dels resultats d'alarma, sol·licitar o donar informació addicional sobre mostres o pacients, respondre adequadament a les consultes fetes per facultatius clínics.

- Estar capacitat per a la resolució de problemes administratius o preanalítics relacionats amb les mostres.
- Estar capacitat per a la resolució de problemes informàtics relacionats amb les mostres.
- Estar capacitat per al suport o assessorament al personal del laboratori en la realització dels processos de manteniment preventiu dels instruments i equips del laboratori; estar capacitat per resoldre problemes relacionats amb el mal funcionament d'aquests instruments.
- Estar capacitat per a la resolució de problemes derivats de la falta o mal funcionament dels reactius o materials utilitzats per a la realització de les anàlisis.
- Conèixer els procediments d'actuació que cal seguir davant incidents o riscos relacionats amb la seguretat dels treballadors i la resta del personal del laboratori (contacte amb materials biològics contaminants, peces mòbils, etc.). Saber a qui s'han de derivar aquests casos.
- Assistència a sessions i preparació de sessions.

Rotació 6: Citometria de Flux

Durada: 4 mesos

Objectius competencials

L'objectiu d'aquesta rotació és que el resident conegui l'àrea de Citometria de Flux.

- Coneixement dels diferents protocols d'estudi i la seva aplicació correcta en l'orientació i el diagnòstic de malalties oncohematològiques: leucèmia aguda, leucèmia limfàtica crònica, limfoma no-Hodgkin B i T, síndromes mielodisplàsiques, gammopaties monoclonals i mieloma múltiple. Diagnòstic integral de aquestes enfermetats amb el departament de Citometria de Flux i Citogenètica.
- Conèixer què marquen els diferents anticossos (clústers de diferenciació: CD) utilitzats en cada protocol.
- Conèixer la classificació i tipologia de les leucèmies i els limfomes per immunofenotipus i les anomalies cromosòmiques seguint els criteris de l'Organització Mundial de la Salut.
- Conèixer l'epidemiologia del VIH+ i el paper de la citometria i del laboratori en el seu control i evolució.
- Conèixer el protocol i l'aplicació de la determinació de subpoblacions limfocitàries T en limfòcits intraepiteliaus duodenals per al diagnòstic de la celiaquia refractària.
- Assolir el coneixement i la interpretació clínica de la determinació de cèl·lules progenitores CD34+ en els processos d'afèresi per a TASP (transplantament autòleg de sang perifèrica).
- Interpretar els resultats de les diferents proves que es fan a Citometria de Flux.
- Conèixer els diferents circuits de les mostres segons la prova, la urgència dels resultats i la seva procedència.
- Conèixer els diversos protocols de tractament dels diferents tipus de mostres.
- Interpretar els controls de qualitat interns i externs.
- Introducció manual de resultats i realització d'informes en el SIL.

Metodologia

- Estar capacitat per a la transmissió d'informació semiològica o analítica relativa a l'immunofenotipus a altres facultatius en formació, facultatius clínics i personal tècnic de laboratori, a través d'informes de laboratori o de la comunicació directa. Inclou, entre altres capacitats: informar adequadament dels resultats d'alarma, sol·licitar o donar informació addicional sobre mostres o pacients, respondre adequadament a les consultes fetes per facultatius clínics.
- Estada amb els tècnics encarregats de dur a terme els procediments i amb el facultatiu encarregat d'interpretar-los i supervisar-los, amb adquisició progressiva de responsabilitat professional.
- Assistència amb el facultatiu responsable al comitè clínic de TASP i al comitè de medul·la òssia i gangli.
- Assistència a sessions, xerrades o fòrums externs.
- Preparació de sessions.
- Assistència al laboratori de recerca i a endoscòpies per conèixer el procediment de desepitelització de les biòpsies duodenals per a la preparació del protocol de celiaquia refractària.
- Assistència al Banc de Sang per veure el procés de recollida de progenitors en les afèresis del TASP.
  - Estar capacitat per a la resolució de problemes tècnics, administratius, preanalítics, logístics i informàtics.
  - Assistència a sessions i preparació de sessions.

Rotació 7: Immunologia

Durada: 5 mesos

Objectius competencials

L'objectiu principal d'aquesta rotació és la formació d'especialistes en Anàlisis Clíniques amb coneixements teòrics i pràctics sobre la fisiopatologia de la immunitat humana, el seu diagnòstic i l'aplicació terapèutica en l'entorn d'un laboratori hospitalari i, alhora, d'àrees bàsiques de salut i de medicina preventiva, sempre dins de les competències que corresponen a la seva llicenciatura, incloent-hi coneixements d'investigació.

Per assolir aquesta fita, el resident haurà d'adquirir coneixements teòrics sobre els principis bàsics de la immunologia i la patologia de base immunològica i coneixements pràctics per a l'avaluació de la immunitat i la seva aplicació diagnòstica i terapèutica al laboratori.

- Conceptes bàsics d'immunologia.
- Immunitat innata.
- Reconeixement de l'antigen. Receptors de les cèl·lules B i T. Presentació de l'antigen. Complex principal d'histocompatibilitat.
- Estructura molecular dels anticossos, interacció Ag-Ac. Superfamília de les immunoglobulines, distribució i funcions dels seus isòtops, diversitat.
- SI adaptatiu, característiques. RI humoral i immunitat mitjançada per cèl·lules T.

- RI innata i adquirida davant la infecció.
- Immunopatologia I: immunodeficiències congènites de limfòcits B i T. Immunodeficiències adquirides. Abordatge pel laboratori de l'estudi de les immunodeficiències.
- Immunopatologia II: respostes immunitàries inadequades. Equilibri Th1/Th2.
- Fisiopatologia i fonaments efectors de la resposta al·lèrgica. Tipus de reaccions d'hipersensibilitat. Resposta inflamatòria. Morfologia de les reaccions al·lèrgiques.
- Diagnòstic al·lèrgològic *in vivo*, tests cutanis. Diagnòstic al·lèrgològic *in vitro*, IgE específica, extractes al·lèrgènics i tècniques de laboratori, RAST-inhibició.
- Monitoratge de la RI, marcadors d'inflamació. Malalties al·lèrgiques, anafilaxi.
- Immunopatologia III: tolerància i autoimmunitat. Auto-Ac i importància clínica. Auto-Ac en malalties autoimmunitàries sistèmiques (LES, artritis reumatoide, Sjögren, vasculitis, síndrome antifosfolípida, EMTC...).
- Auto-Ac específics d'òrgan (malalties de la pell, hepàtiques, renals, endocrines, del sistema nerviós, hematològiques...).
- Aportacions del laboratori en les malalties autoimmunitàries. Estudi diagnòstic inicial. Algoritmes diagnòstics.
- Immunitat antitumoral. RI davant els tumors. Ag específics de tumors.
- Histocompatibilitat. Immunologia dels transplants i el seu monitoratge pel laboratori.
- Mètodes immunoquímics: immunonefelometria, immunodifusió radial, immunoturbidimetria, electroimmunodifusió, radioimmunoanàlisi, fluoroimmunoanàlisi, enzimimmunoanàlisi i immunocitoquímica.
- Mètodes de precipitació (immunodifusió doble, contraimmunolectroforesi), immunotransferència, immunoblot, aglutinació, fixació de complement, immunofluorescència, immunoassaigs, electroforesi.

Metodologia

- Estudi teòric de temes relacionats amb la rotació.
- Assistència a altre laboratori d'Immunologia per tot el relacionat con HLA.
- Relació amb el departament de Citometria de Flux per el diagnòstic integrat d'algunes malalties immunitàries
- Aprenentatge del funcionament dels analitzadors i realització de les tècniques analítiques.
- Treball en equip amb els tècnics de la secció i de manera tutelada amb els facultatius.
- Estar capacitats per a la transmissió d'informació semiològica o analítica relativa a les anàlisis d'immunologia humoral i cel·lular a altres facultatius en formació, facultatius clínics i personal tècnic de laboratori. Inclou, entre altres capacitats: informar adequadament dels resultats d'alarma, sol·licitar o donar informació addicional sobre mostres o pacients, respondre adequadament a les consultes fetes per facultatius clínics.
- Estar capacitats per a la resolució de problemes administratius o preanalítics relacionats amb les mostres.
- Estar capacitats per a la resolució de problemes informàtics relacionats amb les mostres.

- Estar capacitat per al suport o assessorament al personal del laboratori en la realització dels processos de manteniment preventiu dels instruments i equips del laboratori; estar capacitat per resoldre problemes relacionats amb el mal funcionament d'aquests instruments.
- Estar capacitat per a la resolució de problemes derivats de la falta o mal funcionament dels reactius o materials utilitzats per a la realització de les anàlisis.
- Assistència a sessions i preparació de sessions.

Rotació 8: Microbiologia

Durada: 6 mesos

Objectius competencials

A. Rotació en el laboratori de Viladecavalls: 4 mesos

1. Processament de mostres: transport, medis de cultiu i sembra. Una setmana
2. Diagnòstic de la infecció a l'àmbit de la Medicina Primària: 15 dies
  - Urocultius.
  - Exsudats, ferides, abscessos.
3. Sistemes automàtics de identificació. 15 dies
4. Sensibilitat als antimicrobians i detecció de mecanismes de resistència. 15 dies
5. Diagnòstic microbiològic de les infeccions de transmissió sexual. 15 dies
6. Diagnòstic microbiològic de la infecció de la via respiratòria alta i baixa. Una setmana
7. Diagnòstic microbiològic de la infecció relacionada amb la infecció congènita i neonatal. 15 dies
8. Estudi microbiològic de la femta: coprocultiu, estudi de virus i de paràsits. 15 dies
9. Micobacteris. Una setmana
10. Micosis. Una setmana

B. Rotació hospitalària. Dos mesos

Diagnòstic microbiològic de la infecció del pacient hospitalitzat.

- Urocultius
- Exsudats, ferides, abscessos

- Hemocultius
- Líquids estèrils
- Infecció COT
- Via respiratòria baixa
- Infecció nosocomial
  - a. Detecció microbiològica
  - b. Rotació per el servei clínic de control de la infecció nosocomial

Metodologia

- Estada amb els tècnics encarregats de dur a terme els procediments i amb els facultatius encarregats d'interpretar-los i supervisar-los, amb adquisició progressiva de responsabilitat professional.
- Assistència amb participació activa a les diferents sessions del Servei de Microbiologia.
- Preparació d'una sessió sobre un tema de microbiologia clínica (revisió bibliogràfica, avaluació d'una tècnica...).

Rotació 9: Biologia Molecular

Durada: 2 mesos

Objectius competencials

L'objectiu d'aquesta rotació és que el resident conegui l'àrea de Biologia Molecular.

- Conèixer i aplicar correctament els mètodes de treball a Biologia Molecular.
- Interpretar els resultats de les diferents proves que es fan a Biologia Molecular.

Metodologia

La secció de Biologia Molecular es divideix en dues àrees diferenciades (Pre-PCR i Post-PCR). No es pot intercanviar material ni fungibles entre les dues àrees, ja que a l'àrea Post-PCR hi ha ADN amplificat que podria contaminar l'àrea Pre-PCR (àrea neta).

- Gestió de mostres.
- Extracció d'àcids nucleics (segons el tipus de mostra i/o la tècnica que es farà servir per a la determinació de la prova).
  - Extracció d'ADN en diferents tipus de mostres orgàniques per a la determinació de malalties genètiques.
  - Extracció d'ADN i ARN en diferents tipus de mostres orgàniques per a la detecció de microorganismes no contaminants per via aèria.
  - Extracció d'ADN i ARN de plasma i sèrum per a la determinació de la càrrega viral de VIH-1, VHC, VHB.

- PCR a temps real, amplificació (càrrega viral VIH-1, càrrega viral VHC, càrrega viral VHB, *Bordetella pertussis*, *Bordetella parapertussis*, CMV/EBV, herpes virus I i II, varicel·la-zòster, etc.). Continguts que es faran mentre es faci la rotació de Microbiologia de forma integrada.
- Altres PCR. Amplificació de l'ADN i detecció del producte amplificat (àrea Post-PCR).
  - Detecció per hibridació reversa amb detecció colorimètrica.
  - Detecció per electroforesi capil·lar amb microxips.
  - Detecció i anàlisi per electroforesi capil·lar amb fluorescència de fragments d'ADN.
- Preparació de sessions.

Rotació 10: Citogenètica

Durada: 4 mesos

Objectius competencials

L'objectiu d'aquesta rotació és que el resident conegui el funcionament de la secció de Citogenètica, des dels punts de vista tècnic i analític, i assoleixi la capacitat de valorar la indicació i utilitat de les diferents tècniques emprades.

- Coneixement sobre l'obtenció, conservació i processament de les mostres necessàries per a cada anàlisi: tipus de contenidor primari i secundari, condicions específiques dels pacients, d'obtenció, identificació, conservació i transport de la mostra, i del tractament preanalític.
- Coneixement de les diferents incidències preanalítiques que poden alterar els resultats de les proves o influir-hi.
- Coneixement dels diferents sistemes d'establiment, manteniment i sacrifici de cultius cel·lulars.
- Adquisició de criteri en la valoració de la qualitat de les preparacions.
- Capacitat de realització i interpretació del cariotip humà; detecció i interpretació d'anomalies numèriques i estructurals constitucionals i adquirides:
  - Citogenètica prenatal.
  - Citogenètica postnatal en neonatologia, pediatria i infertilitat.
  - Citogenètica en oncohematologia. Orientació i diagnòstic de malalties oncohematològiques. Diagnòstic integral de aquestes enfermetats amb el departament de Citometria de Flux i Citogenètica.
- Coneixement de les tècniques de citogenètica molecular: utilitat, indicació, interpretació de resultats.
- Coneixement de les tècniques més habituals en genètica molecular: utilitat, indicació, interpretació de resultats.
- Coneixement de les eines de consulta per a professionals de la genètica disponibles a la Xarxa.
- Iniciació en el consell genètic: càlcul de risc, comunicació de resultats, conseqüències de resultats, mecanismes per evitar o disminuir aquestes conseqüències en famílies o individus amb desordres hereditaris.

- Coneixement adequat dels sistemes informàtics utilitzats al Laboratori.

Metodologia

- Estudi bibliogràfic específic en temes bàsics de citogenètica.
- Coneixement de la utilització i interpretació dels documents que recullen els procediments analítics: protocols normalitzats de treball, instruccions de treball i registres.
- Treball en equip amb els tècnics de la secció, per conèixer en profunditat el fonament de les tècniques emprades: adquisició d'habilitat en la resolució d'incidències analítiques.
- Anàlisi microscòpica.
- Realització de fórmules citogenètiques i de citogenètica molecular segons el sistema de nomenclatura internacional. Elaboració d'informes normals i patològics. Criteris de consell de proves addicionals.
- Pràctica en l'intercanvi d'informació amb facultatius clínics.
- Pràctica en la resolució de problemes administratius o preanalítics relacionats amb les mostres.
- Pràctica en la resolució de problemes informàtics relacionats amb les mostres.

Rotació 11: Externa

Aquesta rotació s'inclou en el pla de formació. És una rotació lliure, en la qual el resident decideix el tema i el centre de destinació, sempre que sigui docent.

Guàrdies

Els residents d'Anàlisi Clíniques faran les guàrdies de presència física al Laboratori d'Urgències de l'HUMT.

Nombre de guàrdies: Unes 4-5 al mes.

Inici de les guàrdies: Un cop el resident hagi acabat de fer les rotacions 1 i 2.

Horari de les guàrdies: Les de dilluns a divendres, de 17:00 a 08:00 h; les de dissabtes, diumenges i festius, de 24 h.

Equips de guàrdia a Catlab: hi han 2 equips de facultatius de guàrdia localitzable, equip d'Hematologia i equip de Bioquímica/Anàlisi Clíniques/Microbiologia. Així diàriament hi han 2 facultatius especialistes de guàrdia localitzable, un de cada equip, que fan la guàrdia per els tres laboratoris hospitalaris. Així cada dia hi han 2 facultatius especialistes de guàrdia localitzable, un de cada equipo. El resident farà la guàrdia sempre amb dos facultatius especialistes localitzables.

L'objectiu de les guàrdies es:

- Atendre les incidències que es produeixin
- Revisar/Validar el control de qualitat i calibratges
- Donar suport als tècnics del laboratori

- Atendre dubtes dels clínics que truquin al laboratori
- Anàlisi de líquids biològics
- Validar alertes i valors crítics
- Supervisar els manteniments dels analitzadors
- Controlar les càrregues de treball

Activitats docents

- Cal presentar com a mínim una sessió a cada rotació.
- Cal fer docència als estudiants de pràctiques de tècnic de laboratori.

Cursos

Tots els residents faran els cursos següents durant la seva residència:

- Curs de garantia de la qualitat: certificació i acreditació
- Curs de citologia en sang perifèrica
- Curs de líquids biològics

Es recomana participar al Programa de Formació Continuada i/o als cursos de Casos Clínics d'alguna de les societats científiques relacionades amb el laboratori (SEQC, AEFA, AEBM).

Cursos organitzats pel Comitè de Docència (assistència obligatòria):

- Curs d'acollida al resident
- Curs de bioètica
- Curs metodologia de la investigació
- Curs d'habilitats comunicatives

Cal fer docència als estudiants de pràctiques de tècnic de laboratori.

Comunicacions i assistència a congressos

Per a l'assistència a congressos és recomanable presentar-hi un pòster o un treball.

Cal assistir al congrés anual del Laboratori Clínic.